Een gezamenlijk narratief voor cultuureducatie

Zuid-Holland

Kinderen groeien op in een wereld die zij niet zelf hebben gemaakt. Een wereld vol verhalen, beelden, gewoonten, tradities, overtuigingen en manieren van samenleven. Om daarin hun weg te vinden, hebben zij meer nodig dan kennis alleen. Zij moeten leren begrijpen wie zij zijn, hoe zij zich verhouden tot anderen en hoe zij betekenis geven aan de wereld om hen heen.

Die ontwikkeling begint al op jonge leeftijd. Kinderen onderzoeken, verbeelden, spelen, maken, kijken, luisteren en stellen vragen. Zij proberen grip te krijgen op zichzelf en op de werkelijkheid waarin zij opgroeien. Cultuureducatie ondersteunt hen daarbij. Door kunst, cultuur en erfgoed te ervaren, te onderzoeken en zelf vorm te geven, leren leerlingen niet alleen over cultuur, maar ook over zichzelf en hun relatie tot anderen.

In de taal van de nieuwe kerndoelen leren leerlingen door te maken, mee te maken en betekenis te geven. Zij creëren zelf, zij ontmoeten uitingen en perspectieven van anderen en zij onderzoeken wat die ervaringen voor hen betekenen. Daarmee ontwikkelen zij kennis, vaardigheden en houdingen, maar vooral ook het vermogen om zichzelf en de wereld beter te begrijpen.

Cultuureducatie draagt zo bij aan persoonsvorming: het proces waarin leerlingen een eigen stem ontwikkelen en leren deelnemen aan de samenleving waarvan zij deel uitmaken. Daarbij krijgen zij de ruimte om te verbeelden, te experimenteren en zelf vorm te geven, zonder dat er altijd een goed of fout is. Juist die ruimte om te spelen, te proberen en ook te mogen falen, draagt bij aan de ontwikkeling van die eigen stem.

Persoonsvorming vormt daarmee de kern van cultuureducatie. Vanuit die kern worden ook andere waarden zichtbaar. Niet ieder kind krijgt buiten school dezelfde kansen om kunst, cultuur en erfgoed te ervaren. Juist daarom speelt het onderwijs een onmisbare rol. Via school krijgen alle leerlingen toegang tot culturele ervaringen die bijdragen aan hun ontwikkeling.

Kansengelijkheid is daarmee geen afzonderlijke opbrengst van cultuureducatie, maar een noodzakelijke voorwaarde. Een rijk en divers cultureel aanbod geeft ieder kind de ruimte om talenten te ontdekken en zich breed te ontwikkelen.

Cultuureducatie draagt daarnaast bij aan betekenisvol onderwijs. Door te maken, mee te maken en betekenis te geven, raken leerlingen betrokken bij hun eigen leerproces. Zij leren verbanden leggen, reflecteren, samenwerken en verschillende perspectieven onderzoeken. Juist in een wereld die voortdurend verandert, bieden kunst en cultuur ruimte om stil te staan bij wat er gebeurt, verschillende perspectieven te onderzoeken en uitdrukking te geven aan wat leerlingen denken, voelen en ervaren.

Cultuureducatie verbindt leergebieden en verrijkt het onderwijs. Niet als aanvulling naast het curriculum, maar als onderdeel van samenhangend onderwijs dat leerlingen helpt de wereld om hen heen beter te begrijpen.

Juist op dit punt ontmoeten onderwijs, cultuur en samenleving elkaar. De vraag hoe kinderen zich ontwikkelen tot betrokken, nieuwsgierige en zelfstandige mensen kan geen verantwoordelijkheid zijn van één partij alleen. Scholen, culturele instellingen, overheden en maatschappelijke partners dragen ieder vanuit hun eigen rol bij aan die opgave. Dat vraagt om samenwerking, maar ook om een gedeeld begrip van wat cultuureducatie is en waarom zij van waarde is.

Daarom is een gezamenlijk narratief nodig. Dat narratief vertrekt vanuit de ontwikkeling van leerlingen. Hoewel cultuureducatie op vele manieren van waarde is, biedt persoonsvorming een gezamenlijk uitgangspunt waarin de verschillende doelen en opbrengsten van cultuureducatie samenkomen.

Een gezamenlijk narratief brengt richting en samenhang in een veld waarin veel partijen actief zijn. Het maakt zichtbaar waarom cultuureducatie essentieel is voor de ontwikkeling van leerlingen, wat we verstaan onder cultuureducatie met kwaliteit en welke voorwaarden nodig zijn om die kwaliteit duurzaam te borgen.

Binnen Cultuureducatie met Kwaliteit betekent kwaliteit niet dat er één vaste norm is voor goede kunst- en cultuureducatie. Het gaat erom dat cultuureducatie doelgericht, duurzaam en betekenisvol bijdraagt aan de ontwikkeling van leerlingen. Dat vraagt om samenhang in het curriculum, deskundige begeleiding, actieve betrokkenheid van leerlingen, aansluiting bij hun leefwereld en duurzame samenwerking tussen onderwijs en culturele partners. Zo ontstaat cultuureducatie die leerlingen in staat stelt cultuur te ervaren, te onderzoeken, te maken en erop te reflecteren.

Een gezamenlijk narratief biedt een gemeenschappelijke taal voor scholen, culturele partners, overheden en financiers en helpt om vanuit gedeelde uitgangspunten samen te werken, zonder de ruimte voor lokale invulling en eigen accenten te verliezen.

De behoefte aan zo'n gezamenlijk verhaal is groter dan voorheen. De samenleving wordt complexer en diverser. Het onderwijs verandert mee. Tegelijkertijd worden de kerndoelen voor kunst en cultuur geactualiseerd, waardoor scholen voor de opgave staan cultuureducatie steviger en doelgerichter te verankeren in hun curriculum.

Daarnaast verschuift de aandacht steeds meer van tijdelijke impulsen naar duurzame borging. Er is behoefte aan een verhaal dat inhoud, beleid en uitvoering met elkaar verbindt en dat duidelijk maakt waarom cultuureducatie een structurele plaats verdient in het onderwijs.

Vanuit die behoefte werken de samenwerkende penvoerders in Zuid-Holland - CKC, Cultuureducatiegroep, CultuurSchakel, DOK, KCR, Kunstgebouw, Parkvilla, SOC en Westland Cultuurweb - aan een gezamenlijk narratief. Niet om één manier van werken voor te schrijven, maar om een gedeeld fundament te formuleren waarop scholen, culturele partners en overheden kunnen voortbouwen. Een fundament dat houvast biedt bij curriculumontwikkeling, samenwerking, beleidsvorming en kwaliteitsontwikkeling.

Wat dit oplevert, is meer dan een gezamenlijk verhaal alleen. Het biedt legitimatie voor cultuureducatie als essentieel onderdeel van de ontwikkeling van leerlingen. Het versterkt de samenwerking tussen onderwijs, cultuur en beleid doordat partijen vanuit dezelfde uitgangspunten werken. Het ondersteunt scholen bij de implementatie van de kerndoelen en helpt beleidsmakers en financiers om keuzes te onderbouwen. Bovenal draagt het bij aan duurzame verankering, zodat cultuureducatie niet afhankelijk blijft van losse projecten of tijdelijke impulsen, maar een vanzelfsprekend onderdeel wordt van betekenisvol onderwijs.

Uiteindelijk brengt dit narratief ons terug naar de vraag waar het allemaal om draait: waarom is cultuureducatie nodig? Het antwoord ligt in de ontwikkeling van leerlingen zelf.

Dat gezamenlijke vertrekpunt verwoorden we in het volgende narratief.

Cultuureducatie: betekenis geven aan de wereld

Kinderen groeien op in een wereld vol verhalen, beelden, gewoonten, ideeën en perspectieven. Om hun plek in die wereld te vinden, moeten zij leren begrijpen wie zij zijn, hoe zij zich verhouden tot anderen en hoe zij betekenis geven aan wat zij meemaken. Cultuureducatie speelt daarin een onmisbare rol.

Door kunst, cultuur en erfgoed te maken, mee te maken en er betekenis aan te geven, leren leerlingen zichzelf en de wereld om hen heen beter kennen. Zij ontdekken dat mensen op verschillende manieren naar dezelfde werkelijkheid kunnen kijken. Zij leren zich uit te drukken, zich open te stellen voor andere perspectieven en betekenis te geven aan hun eigen ervaringen.

Zo draagt cultuureducatie bij aan persoonsvorming. Leerlingen ontwikkelen kennis, vaardigheden en houdingen, maar ook verbeeldingskracht, creativiteit, zelfvertrouwen en het vermogen om kritisch en nieuwsgierig naar de wereld te kijken. Zij ontwikkelen een eigen stem en leren die stem te gebruiken in relatie tot anderen.

Cultuureducatie verbindt leerlingen met hun omgeving. Door in aanraking te komen met kunst, cultuur en erfgoed ontdekken zij verhalen uit het verleden, ervaringen van anderen en ontwikkelingen in de samenleving van vandaag. Zij leren dat cultuur niet iets buiten henzelf is, maar iets waar zij deel van uitmaken en waaraan zij kunnen bijdragen.

Omdat niet ieder kind dezelfde mogelijkheden heeft om kunst en cultuur te ervaren, is cultuureducatie op school van bijzondere betekenis. School biedt alle leerlingen toegang tot ervaringen die bijdragen aan hun ontwikkeling. Daarmee draagt cultuureducatie bij aan gelijke kansen en aan onderwijs waarin ieder kind de ruimte krijgt zich breed te ontwikkelen.

Cultuureducatie is daarom geen aanvulling op goed onderwijs, maar een wezenlijk onderdeel ervan. Het helpt leerlingen om te leren, te groeien en betekenis te geven aan zichzelf, aan anderen en aan de wereld om hen heen.

Wie leerlingen wil helpen betekenis te geven aan zichzelf, aan anderen en aan de wereld, kan niet om cultuureducatie heen.